

Archeo-rapport 443

Het archeologisch onderzoek aan de Meenselbeek te Glabbeek

**Vanessa vander Ginst
Wouter Yperman**

**Tienen, 2018
Studiebureau Archeologie bvba**

Archeo-rapport 443

**Het archeologisch onderzoek aan de Meenselbeek te
Glabbeek**

**Vanessa vander Ginst
Wouter Yperman**

**Tienen, 2018
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 443 Het archeologisch onderzoek aan de Meenselbeek te Glabbeek
--

Opdrachtgever:	DCA N.V.
Projectleiding:	Vanessa Vander Ginst
Leidinggevend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Vanessa Vander Ginst Stephanie Cousin Wouter Yperman
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2018/12.825/16

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2018, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Site	Glabbeek – Meenselbeekstraat/Dries/Steenbergestraat
Locatie	Provincie Vlaams-Brabant, Gemeente Glabbeek
Bounding-box	Xmin=190469 Ymin=173694 Xmax=190565 Ymax=173764
Oppervlakte projectgebied	0,18ha
Kadastergegevens	Afdeling 1: Sectie C: perceelsnummers 36D2 (partim), 36M2 (partim), 36W (partim), 36C2 (partim), 36A2 (partim)
Opdrachtgever	Kris Grietens (DCA N.V.), Lilsedijk 50, 2340 Beerse
Vergunningsnummer	2017-157
Vergunningshouder	Vanessa Vander Ginst
Bijzondere voorwaarden	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Glabbeek, Dries, Collector Meenselbeek fase 1, Motte
Termijn veldwerk	20 november 2017

Aard van de bedreiging	Rioleringswerken aan de Meenselbeek te Glabbeek
Archeologische verwachting	Neerhof of rand van het opperhof van de Motte ter hoogte van de Dries.

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1	Inleiding	p. 3
1.1	Algemeen	p. 3
1.2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3	Archeologische en historische voorkennis	p. 4
1.4	Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p.10
Hoofdstuk 2	Werkmethode	p.13
Hoofdstuk 3	Analyse	p.15
3.1	Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw	p. 15
3.2	Het sporen- en vondstenbestand	p. 19
Hoofdstuk 4	Synthese	p. 25
4.1	Interpretatie en datering	p. 25
4.2	Beantwoording onderzoeksvragen	p. 25
Hoofdstuk 5	Besluit	p.27
Bijlagen (USB-stick)		
Bijlage 1: Sporeninventaris		
Bijlage 2: Vondsteninventaris		
Bijlage 3: Fotoinventaris		
Bijlage 4: Coupetekeninginventaris		
Bijlage 5: Profielinventaris		
Bijlage 6: Allesporenplan		

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen

in het kader van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag van Aquafin adviseerde het agentschap Onroerend Erfgoed om een archeologische opgraving (vergunningsnummer 2017/157) van een zone waar de leiding een motte en het vermoedelijke neerhof kruist ter hoogte van de Meenselbeek te Glabbeek (Vlaams-Brabant). Daarom werd een terrein met een oppervlakte van 0,18 ha gelegen aan de Dries/Steenbergestraat/Meenselbeekstraat opgegraven door Studiebureau Archeologie bvba op 20 november 2017.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het terrein is gelegen in een landelijke context op circa 110 m ten zuiden van het centrum van Glabbeek (fig. 1.1) en is kadastraal gekend als Afdeling 1, Sectie C, percelen 36D2 (partim), 36M2 (partim), 36W (partim), 36C2 (partim), 36A2 (partim) (fig. 1.2). De percelen bestonden op het moment van onderzoek uit grasland. Geo-archeologisch gezien is het projectgebied gesitueerd in de (zand)leemstreek (fig. 1.3).

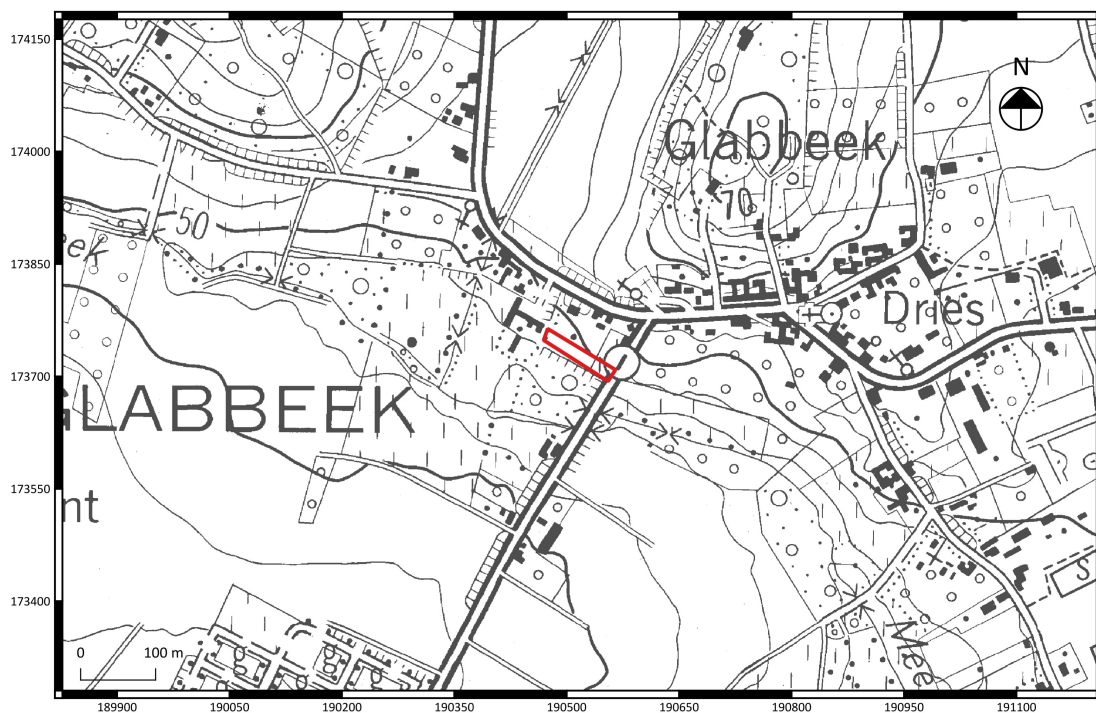

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

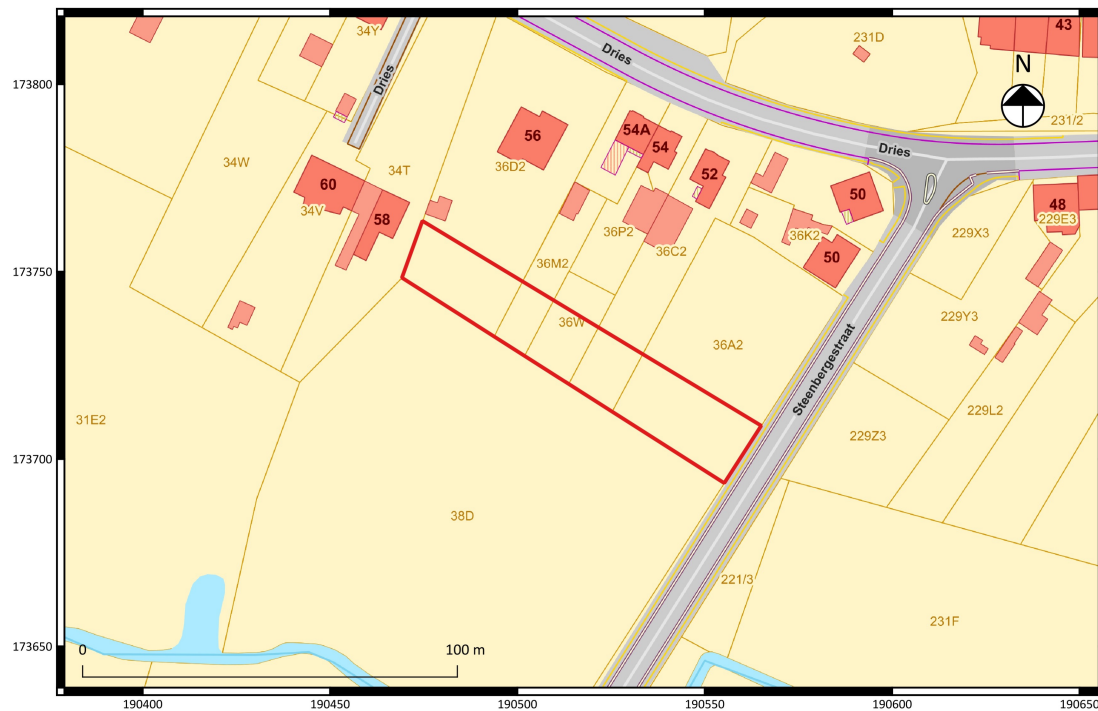

Fig. 1.2: Uittreksel van het kadastrale plan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

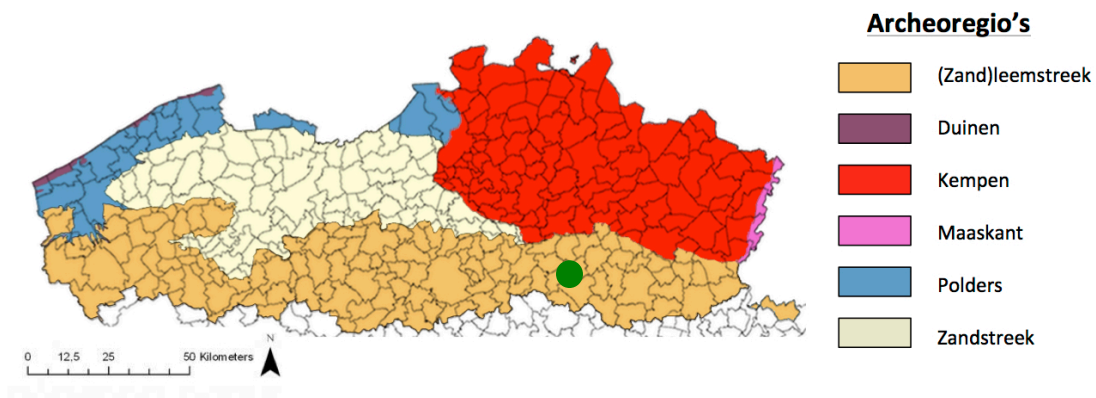

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

1.3 Archeologische en historische voorkennis

Archeologische voorkennis

in de directe nabijheid van het projectgebied werden tal van archeologische waarden aangetroffen en geregistreerd (fig. 1.4):

¹ <https://onderzoeksbilans.onroerendergoed.be/onderzoeksbilans/archeologie>

-**CAI 3083**: zgn. Hof van den Grooten, een alleenstaande hoeve uit de late middeleeuwen (mogelijk het neerhof van de verdwenen motte van Glabbeek, CAI 754), ontdekt op basis van cartografisch en historisch onderzoek.

-**CAI 752**: de oude, verdwenen Sint-Niklaaskerk zou in het begin van de 12de eeuw gebouwd en later herbouwd zijn. Deze werd geïdentificeerd op basis van cartografisch en historisch onderzoek.

-**CAI 754**: de zgn. verdwenen motte van Glabbeek. Het cirkelvormig verloop van de gracht is nog zichtbaar op historische kaarten. Op de huidige topografische kaart kan men nog het verloop van de gracht zien in de zich splitsende Glabbeek of Meenselbeek. De eerste vermelding van een geslacht de Glabeke gaat terug tot 1183 en loopt door tot de 13de eeuw. Het Hof van den Grooten Heyligen Geest kan het restant zijn van het neerhof (geïdentificeerd op basis van historisch en cartografisch onderzoek).

-**CAI 3085**: ter hoogte van 'Pamelen' werd een vondstconcentratie *tegulae*-asresten, een maalsteen, aardewerk en glas uit de Midden-Romeinse periode gevonden. Het zijn toevalsvondsten uit de tweede helft van de 19de eeuw.

-**CAI 3080**: ter hoogte van de 'Zevenhoek' werden per toeval resten van een Romeinse pottenbakkerij aangetroffen in tweede helft van de 19de eeuw.

-**Monument 10484837**: de neomiddeleeuwse parochiekerk Sint-Niklaas stamt uit het laatste kwart van de 19de eeuw.

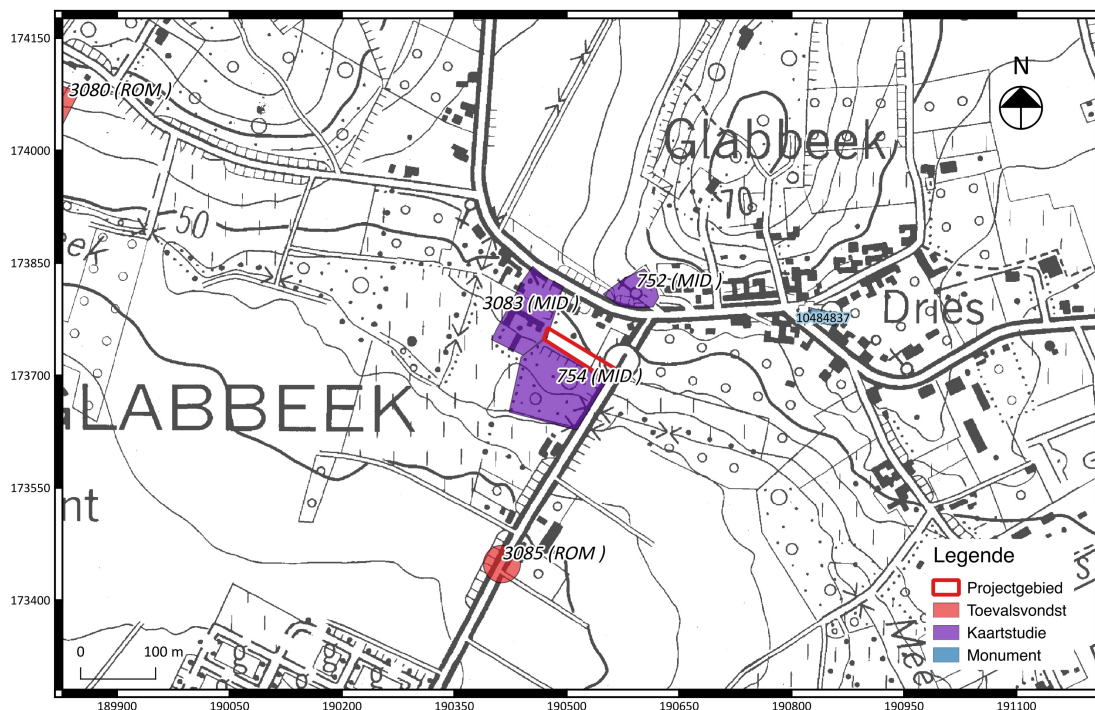

Fig. 1.4: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied².

² www.agiv.be

Historisch kaartenmateriaal

Een compilatie van historisch kaartenmateriaal wijst erop dat de huidige Steenbergestraat en de huidige Dries reeds aanwezig waren ten tijde van de opmaak van de Villaretkaart (1745-1748, fig. 1.5) en de Ferrariskaart (ca. 1777, fig. 1.6). Historische kaarten en luchtopnames tonen dat (structurele) bebouwing binnen de grenzen van het projectgebied afwezig was sinds de 18de eeuw (fig. 1.5 t.e.m. fig. 1.12). De Villaretkaart (fig. 1.5), Ferrariskaart (fig. 1.6), Atlas der Buurtwegen (ca. 1840, fig. 1.7) en Poppkaart (1842-1879, fig. 1.9) tonen dat dwars door het projectgebied een perceelgrens liep (in het geval van de Ferrariskaart afgebakend door een haag). De historische kaarten tonen op ca. 80 m ten noorden van het projectgebied de voormalige Sint-Niklaaskerk. Direct ten westen van het projectgebied wordt het zgn. *Hof van den Grooten/Hof van den G.^{ten} heyligen Geest/T'Hof van den Grote H. Geest* afgebeeld, een hoeve die mogelijk het neerhof van de voormalige motte van Glabbeek vormt. Resten van de voormalige motte van Glabbeek zijn enkel zichtbaar op de Ferrariskaart (fig. 1.6) in de vorm van een cirkelvormige sloot.

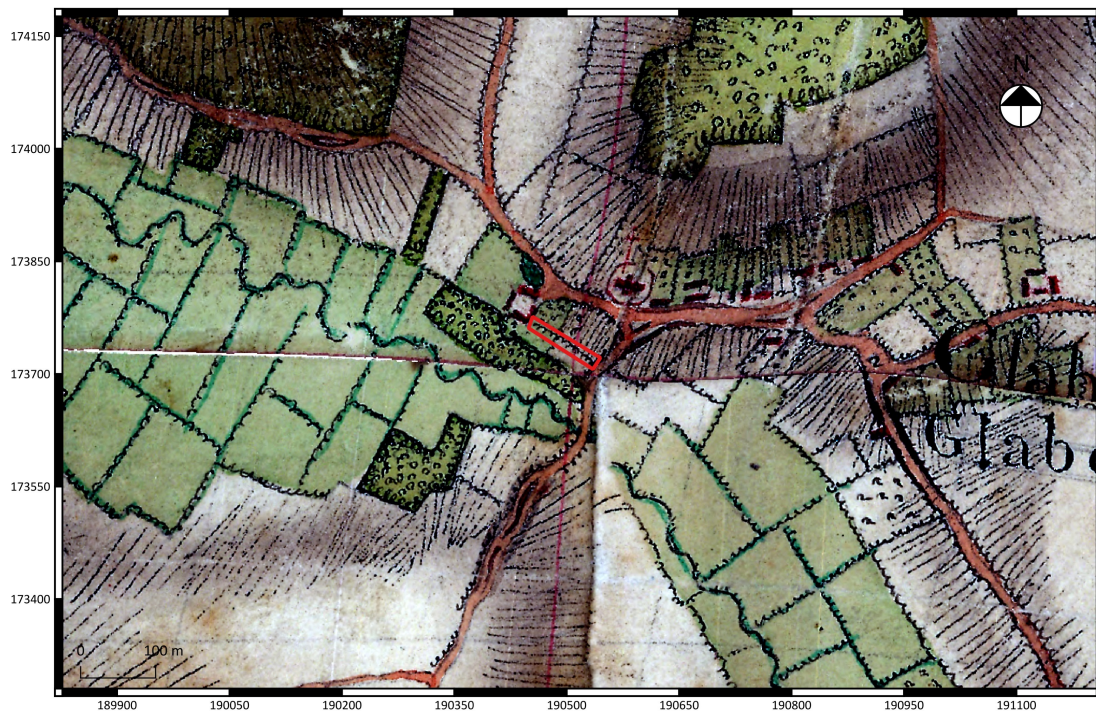

Fig. 1.5: detail uit de Villaretkaart (1745-1748) met aanduiding van het projectgebied.

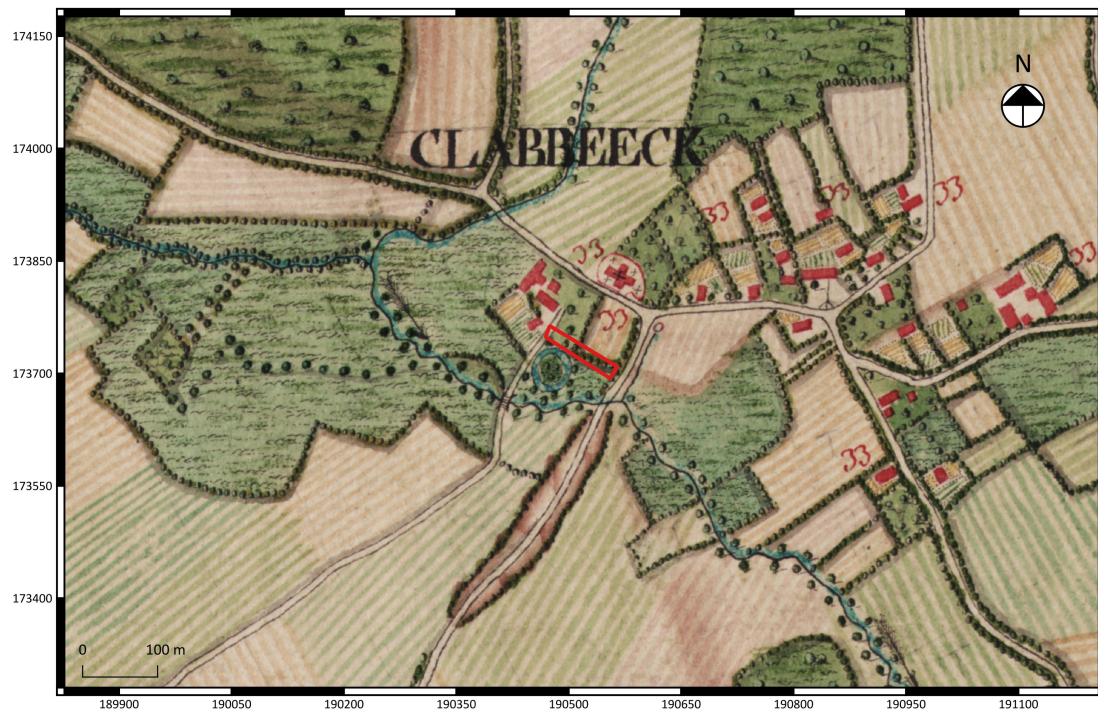

Fig. 1.6: detail uit de Ferrariskaart (ca. 1777) met aanduiding van het projectgebied.

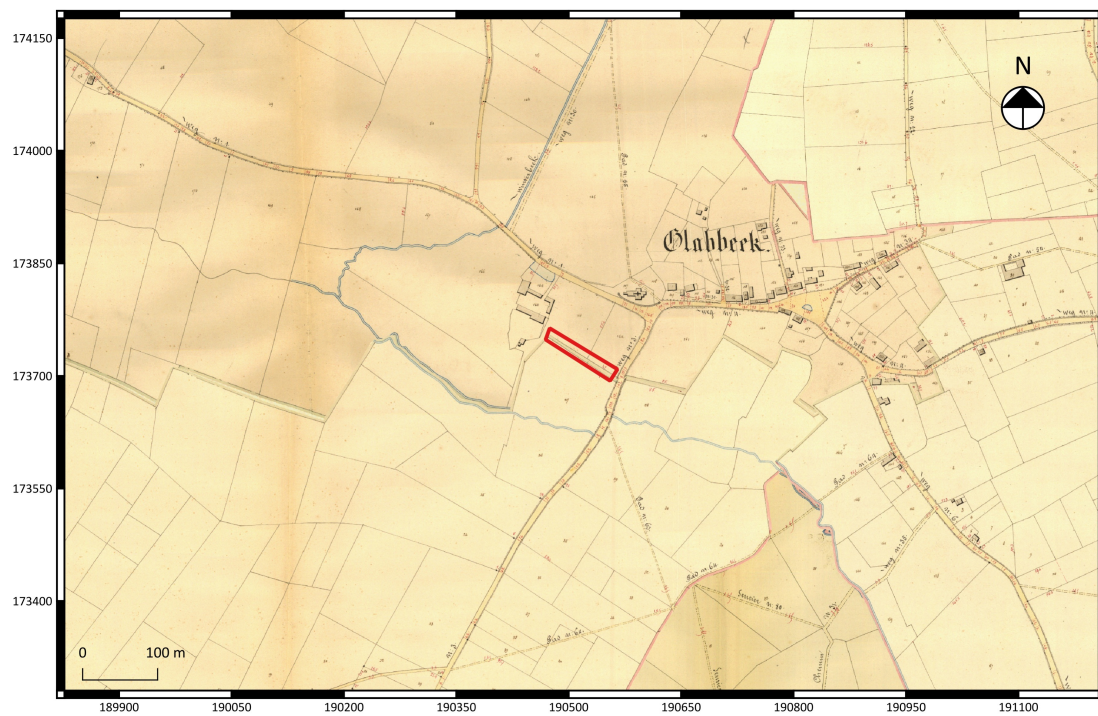

Fig. 1.7: detail uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.8: detail uit de Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.9: detail uit de Popпкаart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.10: detail van een luchtopname (1971) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.11: detail van een luchtopname (2000-2003) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.12: detail van een luchtopname (2017) met aanduiding van het projectgebied.

1.4 Onderzoeksoopdracht en vraagstellingen³

De collector Meenselbeek Fase 1A omvat rioleringen en collectoren, overstortconstructies en wegverhardingen. De collector ligt volledig op het grondgebied van Glabbeek.

Ter hoogte van de Dries is een gekende archeologische site aanwezig, een motte. Voor de collector wordt een werkzone ingericht en daarin wordt de leiding aangelegd. De geplande werken liggen vermoedelijk op het neerhof of op de rand van het opperhof van de motte. Van de motte is nog het perfect cirkelvormige verloop van de gracht zichtbaar op de kaart van Ferraris; op de kaart van Popp is ze verdwenen. Op de huidige topografische kaart kan met nog het verloop van de gracht terugvinden in de zich splitsende Glabbeek of Meenselbeek;. De nabijgelegen beek werd vermoedelijk gebruikt om de grachten rond de motte onder water te zetten. De diepte van de archeologische sporen is niet gekend, maar ligt vermoedelijk net onder de ploeglaag. Op basis van de bodemkaart wordt afgeleid dat er zich een Afa- en Lpd(c)-bodem bevindt binnen de grenzen van het projectgebied.

Op basis van bovenstaande gegevens is de kans reëel dat ter hoogte van de Dries waardevol erfgoed aanwezig is in de bodem van het plangebied. Aangezien de aanvraag gepaard gaat met aanzienlijke ingreep in de bodem is het noodzakelijk dat de bouwheer de nodige maatregelen voorziet die moeten verhinderen dat waardevol archeologisch erfgoed ongedocumenteerd verloren gaat.

De opgravingszone omvat de zone van het leidingtracé en de werkzone (waar de teelaarde wordt afgegraven).

³ Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Glabbeek, Dries, Collector Meenselbeek fase 1, Motte.

De vraagstelling van het onderzoek zal gericht zijn op de motte met mogelijk neerhof. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?*
- Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s)?*
- Zijn er nog sporen van de grachten rond de motte waar te nemen?*
- Hoe diep zijn deze grachten?*
- Zijn er nog andere sporen die te linken zijn aan de motte of het neerhof?*
- Hoe kunnen deze sporen geïnterpreteerd worden?*

Hoofdstuk 2 Werkmethode

Afhankelijk van de diepte van afgraving en de diepte van het archeologisch vlak worden bepaalde delen van het projectgebied al dan niet onderworpen aan het archeologisch onderzoek. Voor de werfinrichting van het projectgebied zal 50 cm teelaarde afgegraven worden. Indien het archeologisch vlak hierbinnen aanwezig is of indien er te weinig buffer is zal het volledige projectgebied onderworpen worden aan een opgraving. Indien het archeologisch vlak dieper is gelegen en beschermd is met voldoende buffer zal enkel de sleuf voor de riolering onderzocht worden aangezien er behoudt in situ van toepassing is en de opgraving verhoudingsgewijs een te grote impact betekenen voor de werkzaamheden. De aanleg van de sleuf voor de 40 cm brede riolering werd bepaald door de initiatiefnemer en is uitgezet door middel van paaltjes (fig. 2.1/Paaltje), die bij de werf gekend staan onder de nummers K18-20. Deze paaltjes werden niet verwijderd bij het onderzoek.

Om de diepte van het archeologisch vlak vast te stellen werden twee profielputten gegraven (fig. 2.1/Pr) op het terrein. Hieruit bleek dat het archeologisch vlak veel dieper dan 50 cm onder het maaiveld te situeren is (95 – 170 cm). Als gevolg hiervan werd enkel de sleuf voor de riolering opgegraven.

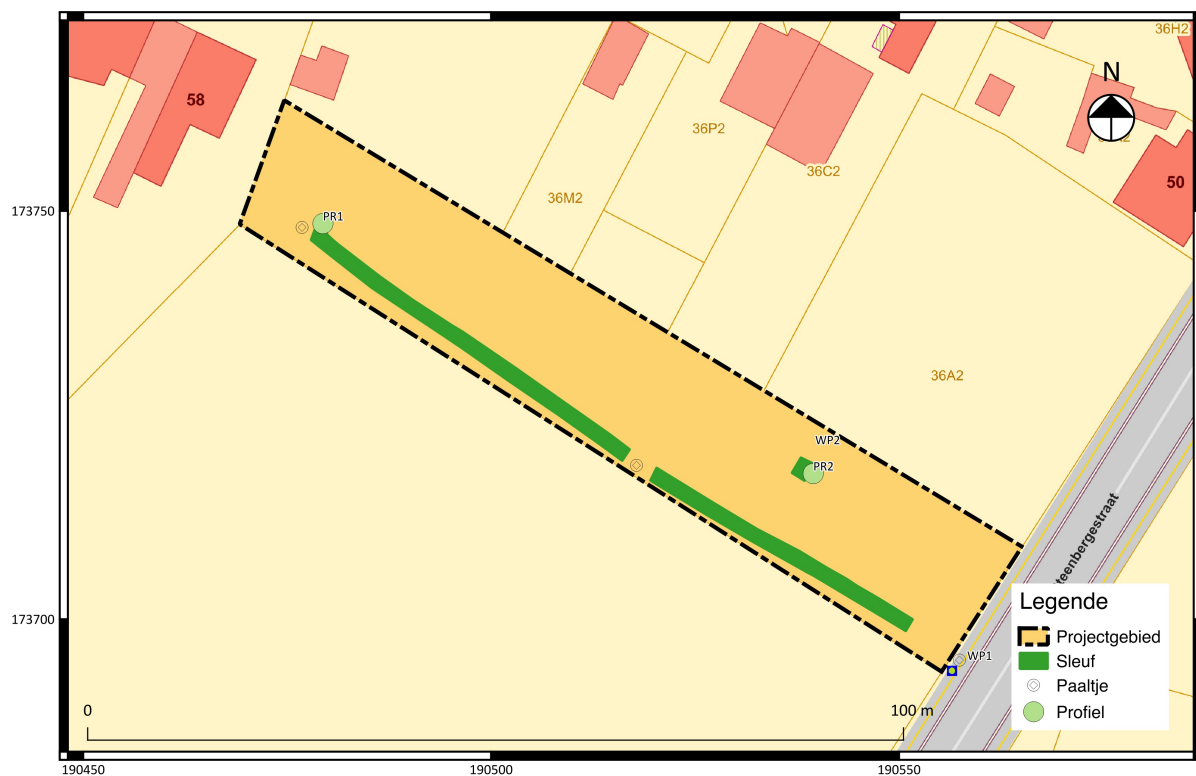

Fig. 2.1: Het sleuvenplan.

De aangetroffen bodemsporen werden opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven. Alle sporen werden gecoupeerd om de diepte, aard en bewaringstoestand te achterhalen. De spoorvullingen werden gescreend op de aanwezigheid van metalen voorwerpen met behulp van een metaaldetector. Artefacten werden per context ingezameld en verpakt. De contouren van de sleuven, de locatie van de profielputten, de sporen en de maaiveldhoogtes werden ingemeten met behulp van een GPS-toestel.

Hoofdstuk 3 Analyse

3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Volgens de gegevens van de bodemkaart ligt het projectgebied op de grens tussen een Ldp(c)-bodem en een Afa-bodem (fig. 3.1). De Ldp(c)-bodem betreft een matig gleyige zandleembodem zonder profielontwikkeling met een bedolven textuur B-horizont op minder dan 80 cm. diepte. Hierbij is de bodemvorming (textuur B-horizont) bedolven geraakt door colluvium van hoger gelegen gronden ten noorden van het projectgebied en de Meenselbeek. De Afa-bodem betreft een zeer sterk gleyige leembodem met reductiehorizont met textuur B-horizont. De Meenselbeek zorgt hier voor een zeer natte omgeving, maar tegelijkertijd voor voldoende debiet om afzetting van alluvium te voorkomen. Hierdoor raakt de textuur B-horizont niet afgedekt.

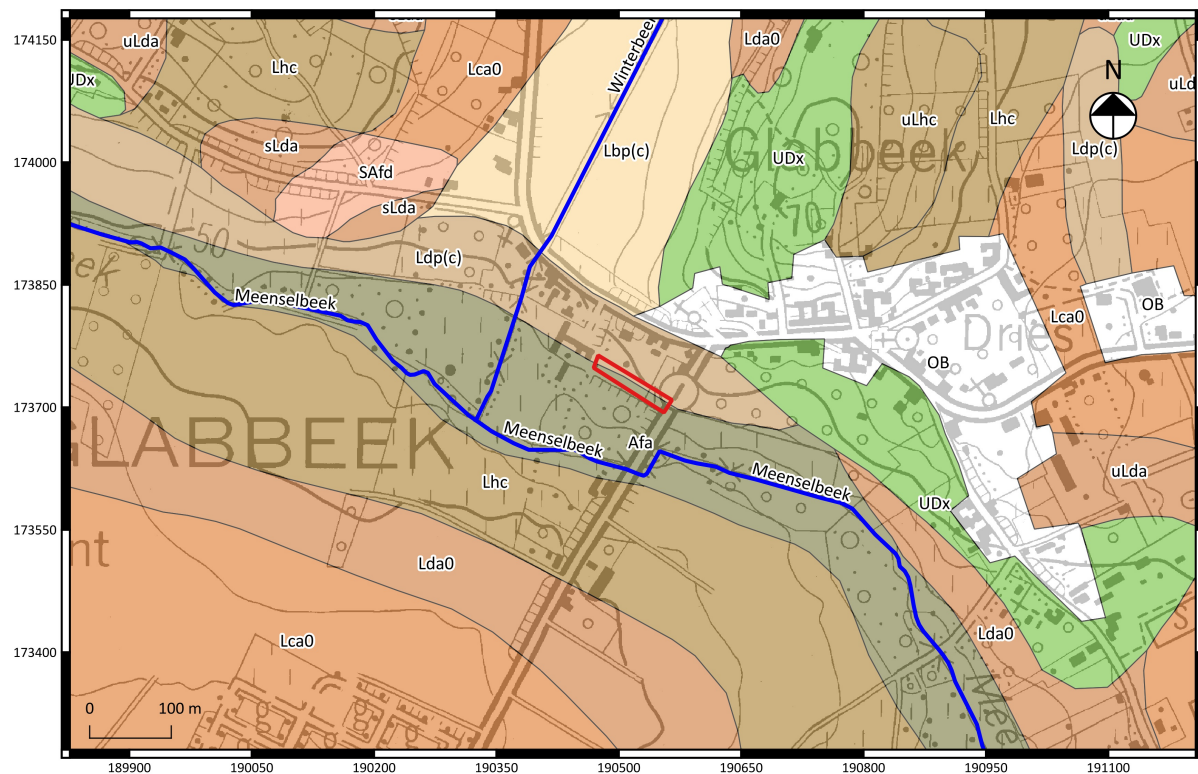

Fig. 3.1: Uitsnede van de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

Op basis van de resultaten van de terreinwaarnemingen (registratie van 2 profielen, fig. 3.2) blijkt dat de gegevens van de bodemkaart niet geheel kloppen. Beide profielen (fig. 3.3 en 3.4) illustreren dit.

Profiel 1 (fig. 3.3) werd aangelegd in het westen van het projectgebied, ter hoogte van paaltje K20, aan het begin van de sleuf. Onder de 30 cm. dikke teelaarde (fig. 3.3/1) waren twee antropogene ophogingspakketten aanwezig. Het eerste ophogingspakket (fig. 3.3/2) is bovenaan iets bruiner, maar dit is een gevolg van een verschil in vochtigheid van het sediment. Op een diepte van 100 m. komen roestvlekken voor. De aanwezigheid van bouw materiaal in de vorm van brokken kalksteen wijst op mogelijk afbraakafval. Naast grind komen er ook stukjes houtskool en spikkels bouwceramiek voor. Het ontbreken van duidelijk recent materiaal wijst erop dat het mogelijk kan gaan om een ouder

pakket. Er werd in deze horizont 1 scherp bijna of proto-steengoed aangetroffen wat kan wijzen op een laatmiddeleeuwse datering. Het tweede ophogingspakket (fig. 3.3/3) begint op een diepte van 135 cm. en is grijzer van kleur. Hierin is ook grind, houtskool en bouwceramiek aanwezig.

De onderste horizont, te situeren op 170 cm. diepte, betreft duidelijk alluvium in de vorm van blauwgrijze klei (fig. 3.3/4). In de onmiddellijke omgeving van dit profiel werden in dit alluvium brokken bouwkeramiek (Romeins-Middeleeuws) aangetroffen evenals een stuk tefriet met groeven van een molensteen, en vol middeleeuwse scherven (fig. 3.12). Dit wijst erop dat de ophogingspakketten te dateren zijn vanaf de volle middeleeuwen, mogelijk de late middeleeuwen. Het probleem met vondsten in het alluvium is echter dat deze niet noodzakelijk op de plaats zijn achtergelaten waar ze werden aangetroffen. Het water kan, afhankelijk van het debiet en tijd, vondsten stroomafwaarts verplaatsten. In dit alluvium werden sporen aangetroffen waardoor het archeologisch vlak hierop werd aangelegd.

De textuur B-horizont werd niet aangetroffen in het profiel, maar wel in de sleuf en bij het couperen van sporen. Hieruit bleek dat bovenop deze textuur B-horizont er alluvium aanwezig is. Het bodemtype voor het profiel kan als ON (opgehoogd terrein) bestempeld worden als de ophogingspakketten antropogeen zijn of als ..p (zonder profielontwikkeling) indien het gaat om Colluvium. Gelet op het feit dat deze ophoging van 1,7 m pas heeft kunnen plaatsvinden vanaf de late middeleeuwen is de kans eerder groot dat het om een antropogeen ophogingspakket gaat. Zeker wanneer men de redelijk zachte en losse ophogingspakketten van profiel 1 vergelijkt met de zeer harde en vaste, maar duidelijk colluviale sedimenten van profiel 2.

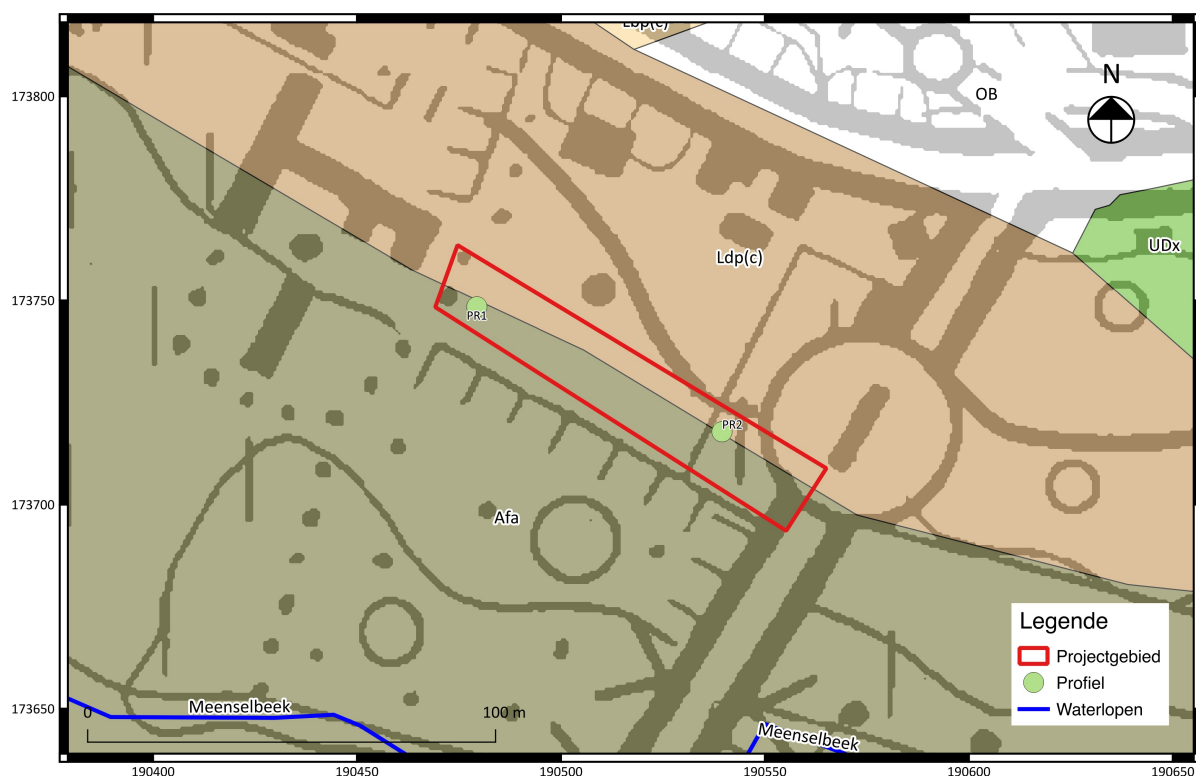

Fig. 3.2: Weergave van de bodemprofielen op de bodemkaart.

Fig. 3.3: Zicht op profiel 1.

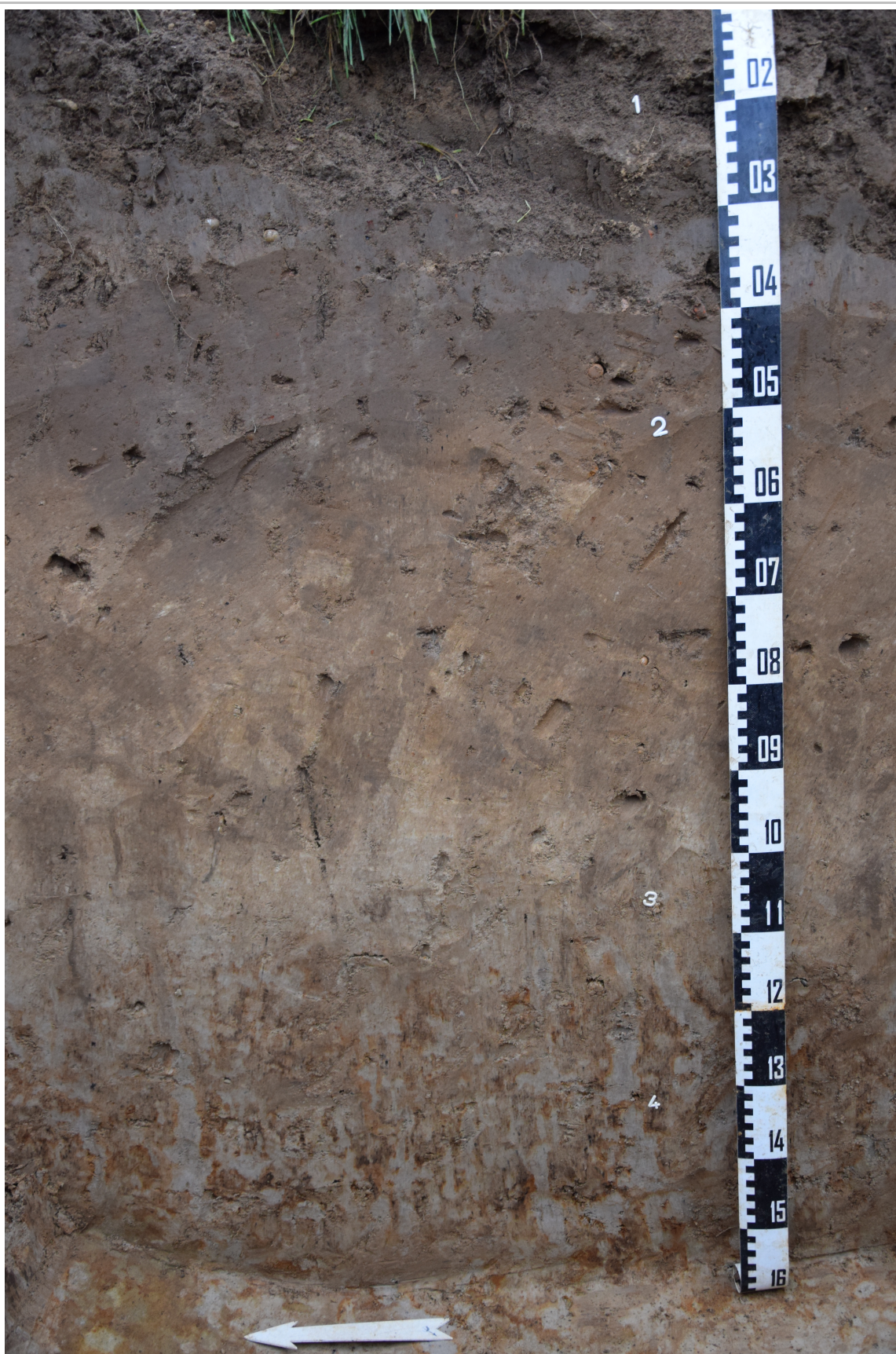

Fig. 3.4: Zicht op profiel 2.

Profiel 2 (fig. 3.4) werd hogerop het hellend terrein aangelegd en toont een volledig ander, maar meer natuurlijk profiel. Onder de 50 cm. dikke teelaarde (fig. 3.4/1) is een zeer harde en vaste colluviale afzetting aanwezig (fig. 3.4/2). Naast grind zijn er spikkels houtskool en baksteen aanwezig.

Hieronder, op een diepte van 95 cm. situeert zich de uitlogings- of E-horizont (fig. 3.4/3) van de onderliggende textuur B-horizont. De aanwezigheid en de dikte van deze E-horizont wijst erop dat er quasi geen erosie heeft plaatsgevonden. De onderliggende textuur B-horizont is pas aanwezig op een diepte van 125 cm. en betreft het archeologisch vlak (fig. 3.4/4). Aangezien deze horizont beduidend dieper te situeren is dan volgens de bodemkaart (op minder dan 80 cm. diepte) klopt deze aanduiding niet. Gelet op diepte kan men deze klasseren als een Ldp-bodem (Een matig gleyige zandleembodem zonder profielontwikkeling). Zelfs indien de E-horizont als archeologisch vlak wordt beschouwd, dan nog vormt het zeer harde colluviaal pakket voor een goede bescherming van dit archeologisch vlak tijdens de werken. Om deze reden werd, samen met de vaststellingen in profiel 1, besloten om enkel de sleuf van de riolering op te graven. Voor de rest van het terrein kan behoud in situ naar voren geschoven worden. Deze afweging is in geest met de gemaakte afspraken op de startvergadering van 22 september 2017 waarbij de afgraving van de teelaarde archeologisch begeleid diende te worden en waarbij enkel de sleuf voor de rioleringsbuis tot op het archeologisch vlak onderzocht moest worden.

3.2 Het sporen- en vondstenbestand

Er werden in totaal 14 bodemsporen geregistreerd (fig. 3.5). Het gaat in 11 gevallen om antropogene sporen die tot 3 verschillende spoortypes behoren, nl. Negen Paalkuilen⁴, een greppel (S2) en een puinlaag. Na het couperen van de sporen werden drie paalkuilen (S9, 12 en 13) als natuurlijk beschouwd. Spoor 4 werd initieel aanzien als een paalkuil met kern, maar de vulling bleek achteraf natuurlijk te zijn. Een coupe door de greppel (S2) leverde niets op (fig. 3.9), mogelijk gaat het om een natuurlijke spoor veroorzaakt door de beek of verzakkingen van bovenliggende sediment. Spoor 14 bleek na verder onderzoek niet zozeer een kuil met vergruisd puin te zijn, maar eerder een laag die duidelijk hoger in de sleufwand ook voorkomt en eerder als HTM-horizont moet beschouwd worden. Bij gebrek aan vondsten kon deze niet gedateerd worden.

De hoogste sporendensiteit werd waargenomen in het westelijk deel van het terrein (fig. 3.6 & 3.7). Hierbij werden 12 van de 14 sporen geregistreerd. Al deze sporen werden aangetroffen in het alluvium en zijn 9 cm. (fig. 3.8) -24 cm. (fig. 3.10) diep bewaard. Als gevolg van de zeer scherpe en duidelijke grens is het mogelijk dat de bovenkant van de sporen is weggeërodeerd. Het volledige sporenbestand kan op basis van de vondsten worden gedateerd in de volle tot late middeleeuwen. Aangezien in de sleuf geen ruimtelijk beeld mogelijk is, kon geen uitspraak gedaan worden over de functie. De situering aan de rand van de beekvallei maakt dat oeverbeschoeiing mogelijk is, of herhaaldelijk herstelde of opnieuw gezette palen die wegzinken in de natte ondergrond. Er werd evenwel geen bewaard hout aangetroffen, ondanks deze natte omstandigheden. Hieruit kan besloten worden dat het hout mogelijk werd uitgetrokken om te recyclen. De aangetroffen sporen maken geen deel uit van de motte zelf, die is namelijk ten zuiden van het projectgebied gelegen. Het is wel mogelijk dat het gaat om, al dan niet tijdelijke, constructies die wel gelinkt zijn aan de motte en die ten noorden van de gracht werden gebouwd.

⁴ S1, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S10 en S11.

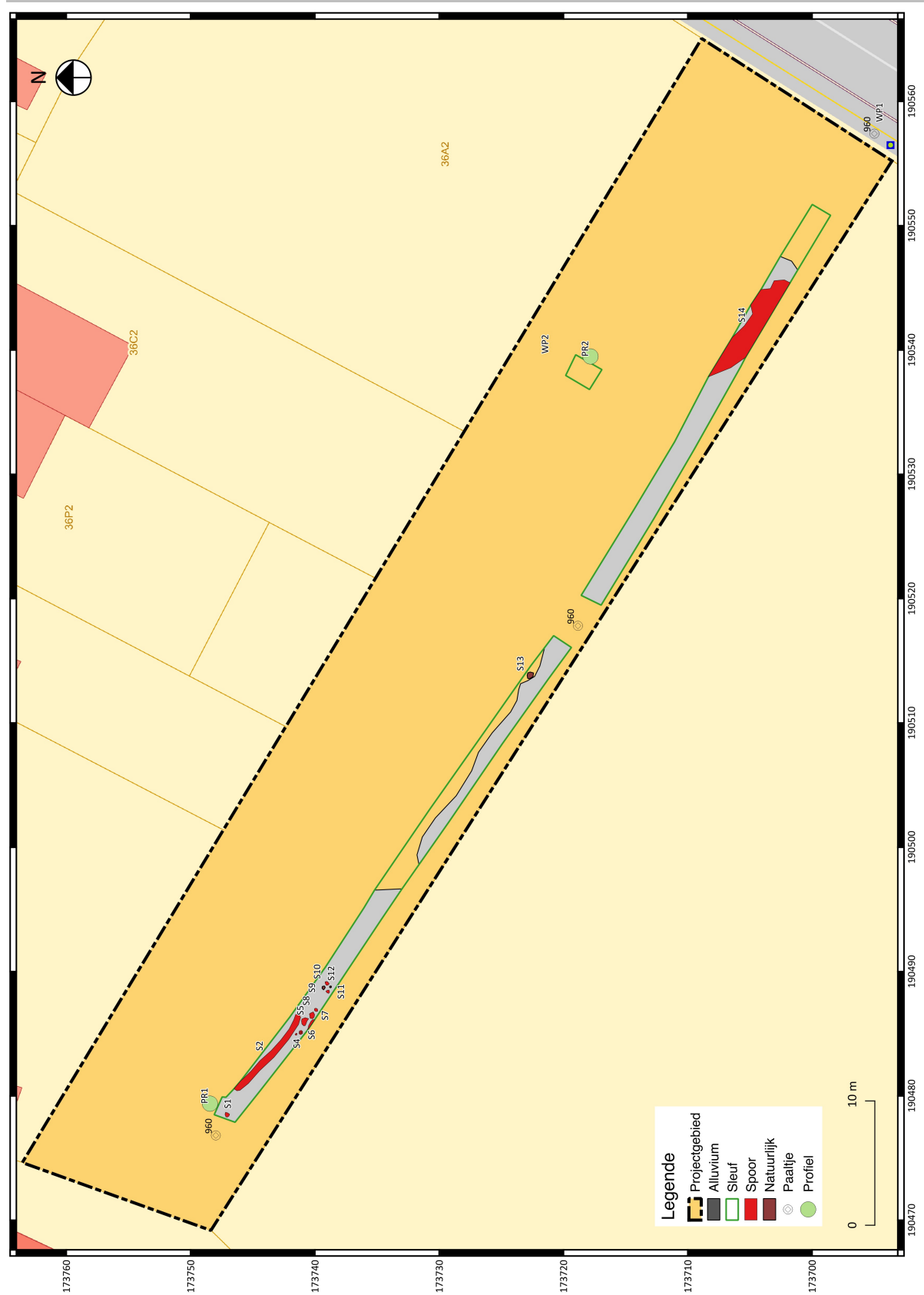

Fig. 3.5: Allesporenkaart.

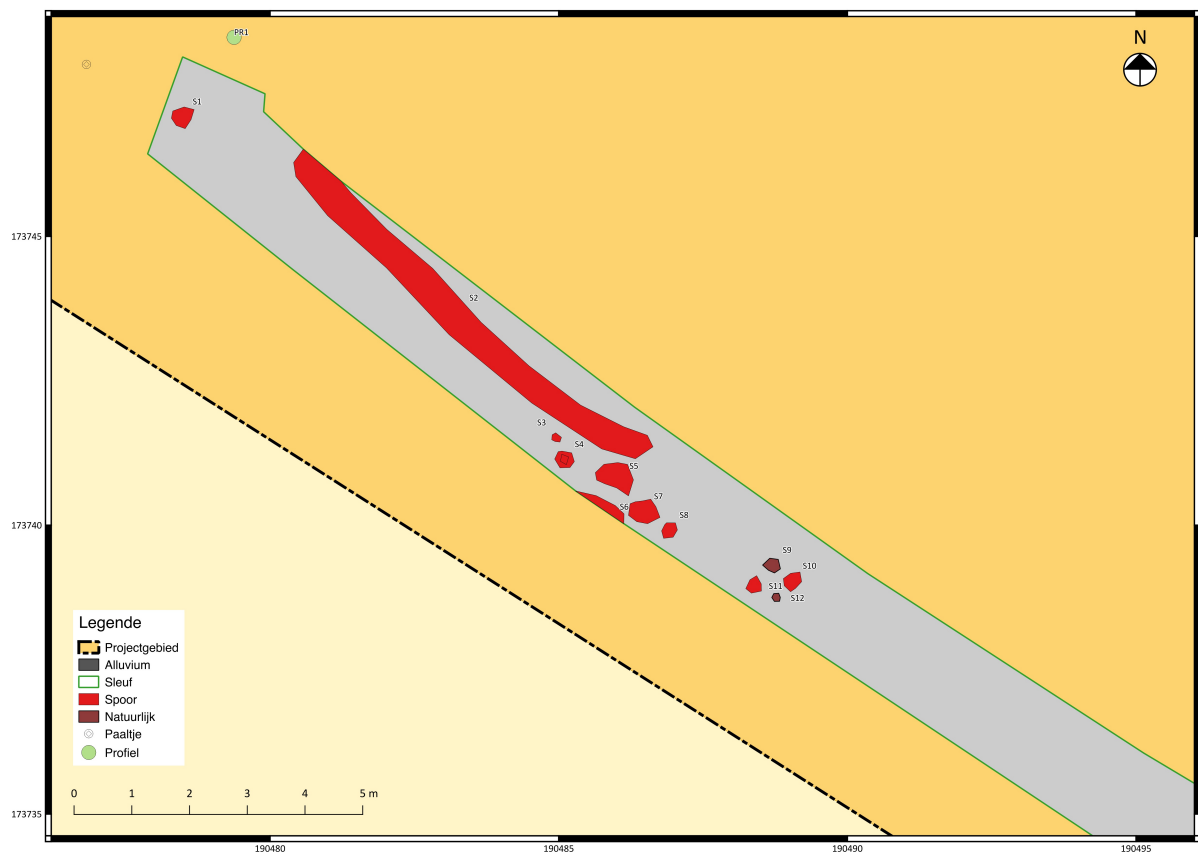

Fig. 3.6: Detail allesporenkaart.

Fig. 3.7: Zicht op sporenconcentratie.

Fig. 3.8: Coupe doorheen S1.

Fig. 3.9: Coupe doorheen S2.

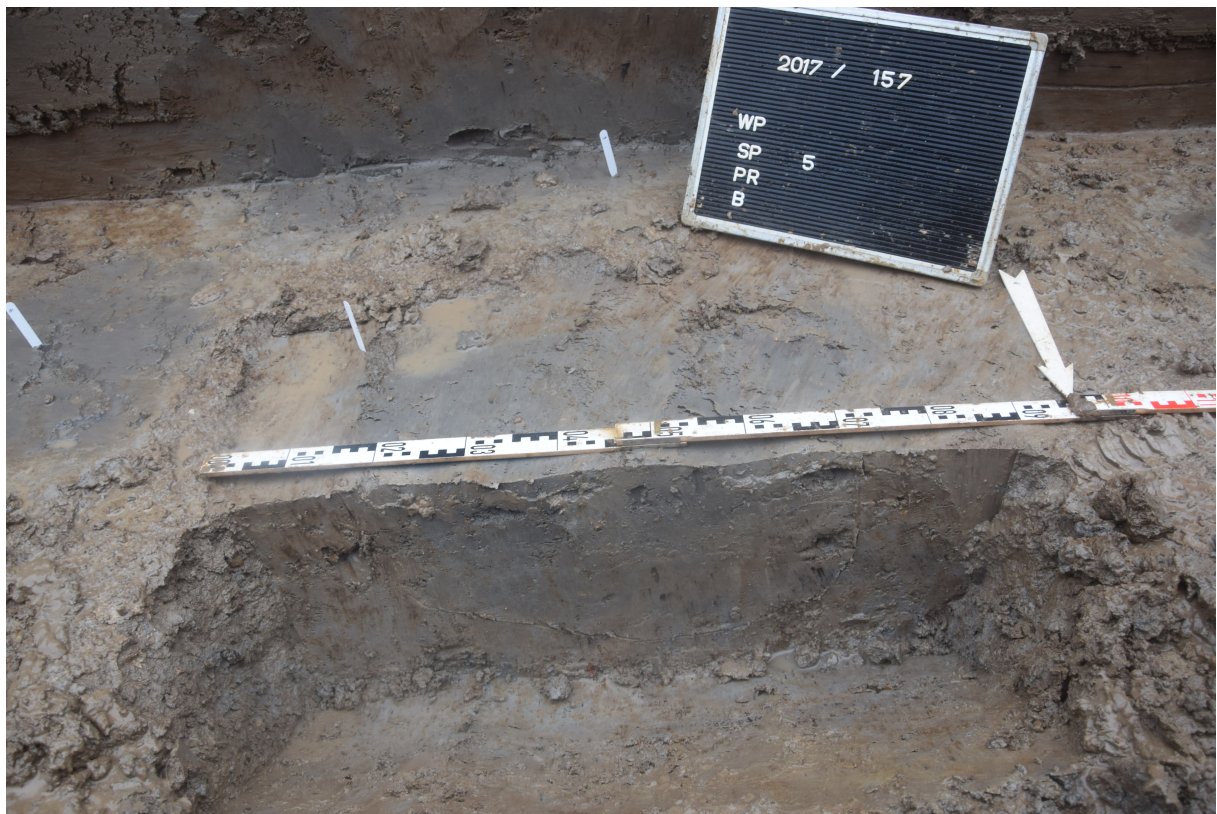

Fig. 3.10: Coupe doorheen S5.

Fig. 3.11: Scherpe grens tussen colluvium (boven) en alluvium (onder).

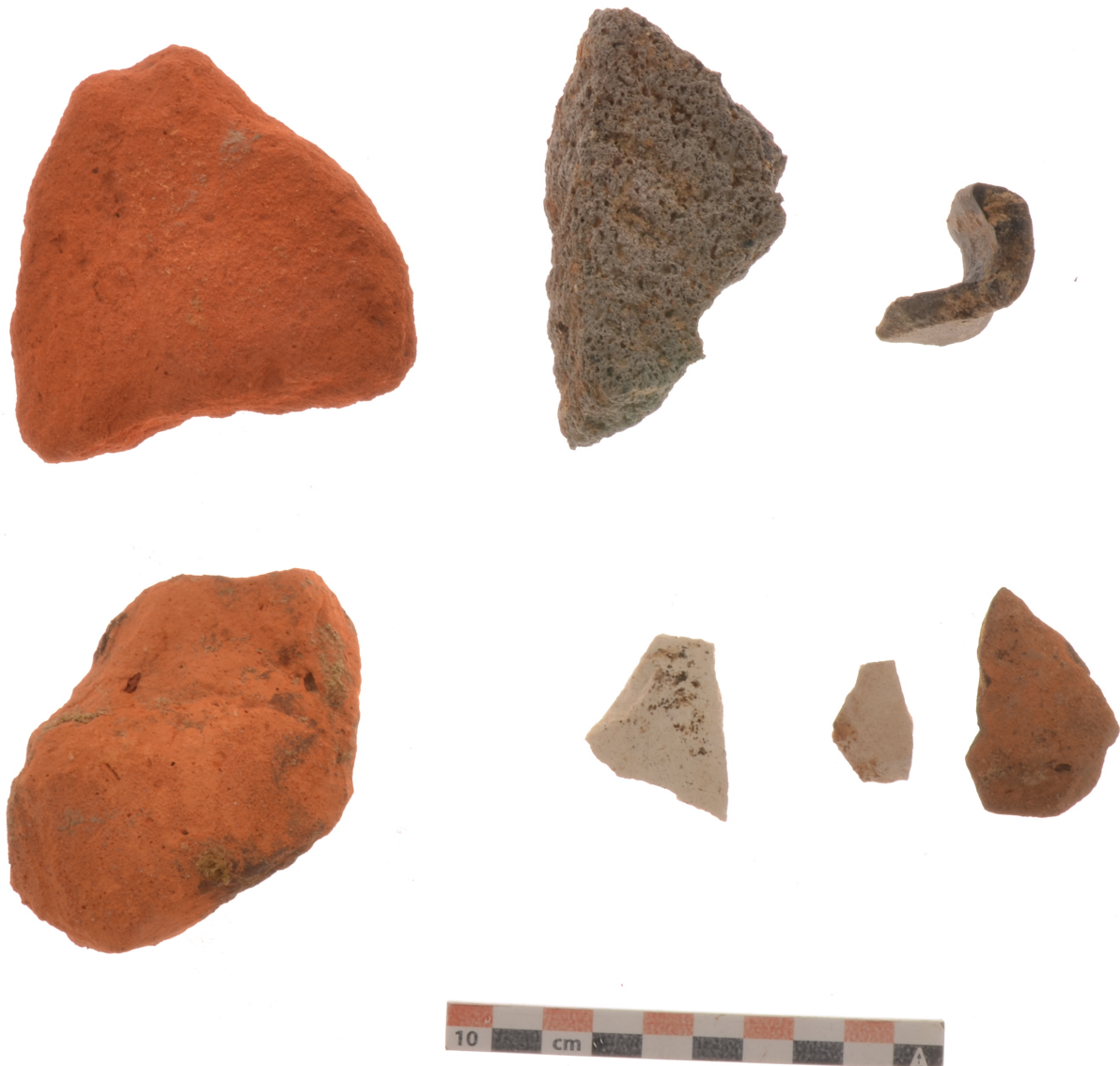

Fig. 3.12: Vondsten aangetroffen in het alluvium nabij profiel 1

Hoofdstuk 4 Synthese

4.1 Interpretatie en datering

Omwille van de diepe ligging van het archeologisch vlak werd enkel de sleuf voor de rioleringsbuis onderzocht. Voor de rest van het projectgebied waar enkel de teelaarde werd afgegraven werd, omwille van de ingrijpende bodemingreep die een opgraving met zich zou meebrengen, behoudt in situ naar voren geschoven. Deze afweging is in geest met de gemaakte afspraken op de startvergadering van 22 september 2017 waarbij de afgraving van de teelaarde archeologisch begeleid diende te worden en waarbij enkel de sleuf voor de rioleringsbuis tot op het archeologisch vlak onderzocht moest worden.

Binnen de contouren van het projectgebied werden archeologische waarden uit de middeleeuwen, meer bepaald de volle-late middeleeuwen aangetroffen. Het betreft enkele paalkuilen in het alluvium ten noorden van de voormalige motte van Glabbeek. Deze sporen kunnen gelinkt zijn aan de motte, maar maken geen deel uit van de motte zelf (die is ten zuiden van het projectgebied gelegen). Of deze dan deel uit maken van het neerhof is mogelijk, maar gelet op de ligging in natte ondergrond en onderaan een helling eerder onwaarschijnlijk. Mogelijk gaat het om tijdelijke constructies of oeverbeschoeiing, al dan niet gelinkt aan de motte. Het niet aantreffen van hout in deze natte ondergrond wijst er mogelijk op dat het hout werd gerecycleerd.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?*
- Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s)?*
- Zijn er nog sporen van de grachten rond de motte waar te nemen?*
- Hoe diep zijn deze grachten?*
- Zijn er nog andere sporen die te linken zijn aan de motte of het neerhof?*
- Hoe kunnen deze sporen geïnterpreteerd worden?*

Binnen de contouren van het projectgebied werden archeologische waarden uit de middeleeuwen, meer bepaald de volle-late middeleeuwen aangetroffen. Het betreft enkele paalkuilen in het alluvium ten noorden van de voormalige motte van Glabbeek. Deze sporen kunnen gelinkt zijn aan de motte, maar maken geen deel uit van de motte zelf (die is ten zuiden van het projectgebied gelegen). Of deze dan deel uit maken van het neerhof is mogelijk, maar gelet op de ligging in natte ondergrond en onderaan een helling eerder onwaarschijnlijk. Mogelijk gaat het om tijdelijke constructies of oeverbeschoeiing, al dan niet gelinkt aan de motte. Het niet aantreffen van hout in deze natte ondergrond wijst er mogelijk op dat het hout werd gerecycleerd.

Hoofdstuk 5 Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Wegens de aanleg van een rioleringsbuis worden eventuele archeologische waarden in de ondergrond bedreigd. Daarom werd een archeologische onderzoek op het terrein uitgevoerd door middel van een opgraving. Uit de resultaten van het veldwerk bleek dat er enkele paalsporen werden aangetroffen uit de volle-late middeleeuwen die niet van de motte zelf zijn, maar er eventueel aan gelinkt kunnen worden. Alle sporen ter hoogte van de eigenlijke sleuf voor het aanleggen van de riolering werden volledig opgegraven. De rest van de sporen bevinden zich nog in situ, in de rest van het projectgebied en worden afgedekt met colluvium.

Bij eventuele vrijgave het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- *het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)*
- *en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011*

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bijlage 1 Sporeninventaris

Afkortingen:

Aflijning/Bewaring:		Kleur:		Kleur:		Textuur/Materiaal:		Bijmenging/Mortel:		Vondsten:	
Re	Redelijk	L-	Licht	gevl.	gevekt	Re	Redelijk	AM	Asmortel	An	Andere
Ze	Zeer	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Ze	Zeer	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
				gebr.	gebrokkeld			Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
S	Scherp	Br	Bruin	hom.	homogeen	Za	Zacht	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
D	Diffuus	Gl	Geel	het.	hetrogeen	Ha	Hard	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Va	Vast	Ce	Cement	Gl	Glas
Sl	Slecht	Gr	Grijs	m.	met	Lo	Los	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
Go	Goed	Or	Oranje	k.	kern			DKS	Doornikse KS	Le	Leder
		Rd	Rood	r.	rand	Z	Zand	Fe	IJzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Var	Variabel	Wt	Wit			L	Leem	Fe-slak	IJzerlak	Me	Metaal
Nat	Niet af te lijnen	Zw	Zwart	vl.	vlekken	K	Klei	FeZS	IJzerzandsteen	Mu	Munt
		Bl	Blauw	sp.	spikkels	V	Veen	Glau	Glaconiet	Na	Natuursteen
		Pr	Purper	lg.	lagen			HK	Houtskool	Pi	Pijpaarde
		Rz	Roze	lgs.	laagjes			Hu	Humus	St	Staalname
				br.	brokken			K	Kalk		
				fi.	fibers			KM	Kalkmortel		
				to.	tongen			KS	Kalksteen		
				wi.	wiggen			KW	Kwarts		
				le.	lenzen			KZM	Kalkzandmortel		
								KZS	Kalkzandsteen		
								LS	Leisteen		
								Me	Mergel		
								Mg	Mangaan		
								NS	Natuursteen		
								SK	Steenkool		
								TG	Tegel		
								TM	Trasmortel		
								VL	Verbrande leem		
								ZM	Zandmortel		
								ZS	Zandsteen		

Sommige afkortingen zoals kleur en textuur worden ook gebruikt bij de beschrijving van de mortel.

Het archeologisch onderzoek aan de Dries te Glabbeek

Spoor	Werkput	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
1	1	1	Paalkuil	Ovaal	ZeS	Bl-Gr	ReZaVa K>L	Fe, HK, Bo	Ce	44x39x6		
2	1	1	Greppel	Langwerpig	ReD	gevl. DGI m. LBI	Z>L	Fe-vl, Keien, Mg, Bo, BS, Klei, HK,	Bo, Me	x50x	Onbepaald	niets zichtbaar in coupe, mogelijk natuurlijk
3	1	1	Paalkuil	Cirkel	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L	HK		19x17x9	Onbepaald	
4	1	1	Paalkuil met kern	Cirkel	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L	HK, BS		32x29x17	Onbepaald	enkel kern is spoor, rest natuurlijk
4L1	1	1	Kern	Rechthoekig	ReS	DGr m. LBI	Z>L	BS		19x16x	Onbepaald	
4L2	1	1	Natuurlijke vulling		ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L	HK, BS		32x29x	Onbepaald	Bioturbatie
5	1	1	Paalkuil	Onregelmatig	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L	HK		54x45x24	Onbepaald	
6	1	1	Paalkuil	Ovaal	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L	HK	Ce	82x+18x22	Onbepaald	Deels in putwand
7	1	1	Paalkuil	Ovaal	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L	Bo, HK	Ce	48x46x23	Onbepaald	Deels in putwand
8	1	1	Paalkuil	Ovaal	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L	HK		44x30x11	Onbepaald	Deels in putwand
9	1	1	Natuurlijk	Ovaal	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L			26x23x	Natuurlijk	Deels in putwand
10	1	1	Paalkuil	Ovaal	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L	BS		37x27x	Onbepaald	Deels in putwand
11	1	1	Paalkuil	Ovaal	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L			30x27x12	Onbepaald	Deels in putwand
12	1	1	Natuurlijk	Cirkel	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L			16x14x	Natuurlijk	
13	1	1	Natuurlijk	Ovaal	ReD	gevl. LBI m. DGI	Z>L	HK		18x15x	Natuurlijk	Deels in putwand
14	1	1	Laag		ReS	gevl. Br-Rd m. DGr-Br	Z>L	Bo, HK			Onbepaald	Loopt verder door in het profiel van de putwand, eerder HTM-horizont

Bijlage 2 Vondsteninventaris

Totaal: 15 1.060

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling						N	MAE	M (gr)
	1	Paalkuil								1		7
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	1		7
2017-157-S1-Ce52	Wielgedraaid (P)ME reducerend gebakken		Middeleeuws			1				1		7

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling						N	MAE	M (gr)
	2	Greppel								3		526
Bouwceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Midden	Hoek	Andere	Arch. vol.	2		363
2017-157-S2-Bo11	Ceramiek Oxiderend	Tegula?	Romeins - Middeleeuws			2				2		363
Metaal	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	1		163
2017-157-S2-Me01	Onbepaald Metaalslak	Metaalslak	Onbepaald							1		163

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling						N	MAE	M (gr)
	6	Paalkuil								2		4
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	2		4
2017-157-S6-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken		10de eeuw - 13de eeuw	maaslands, 1 met glazuur		2				2		4

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling						N	MAE	M (gr)
	7	Paalkuil								1		4
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	1		4
2017-157-S7-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken		12de eeuw - 13de eeuw	Maaslands, vlakke bodem			1			1		4

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling						N	MAE	M (gr)
	PR1L2									1		12
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	1		12
2017-157-PR1L2-Ce53	Wielgedraaid Steengoed		Laat-Middeleeuws			1				1		12

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling						N	MAE	M (gr)
	PR1L4									7		507

Het archeologisch onderzoek aan de Dries te Glabbeek

Bouwceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Midden	Hoek	Andere	Arch. vol.	2	264
2017-157-PR1L4-Bo11	Ceramiek Oxiderend		Romeins - Middeleeuws	Imbrex en mogelijke tegula		2				2	264

Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	4	31
2017-157-PR1L4-Ce52	Wielgedraaid (P)ME reducerend gebakken	Kogelpot?	Vol-Middeleeuws		1					1	16
2017-157-PR1L4-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken		Vol-Middeleeuws	1 rood, 2 maasland		3				3	15

Natuursteen	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	1	212
2017-157-PR1L4-Na23	Tefriet Bewerkt	Molensteen	Romeins - Middeleeuws	groeven nog aanwezig	1					1	212

Bijlage 3 Fotoinventaris

Vergunningsnummer

(F)oto, (O)verzicht, (PR)ofiel, (V)lak, (C)oupe, (D)etail, (W)erkfoto, (V)ondst, ...

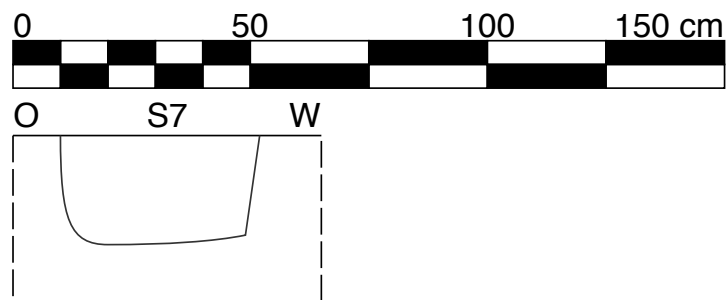
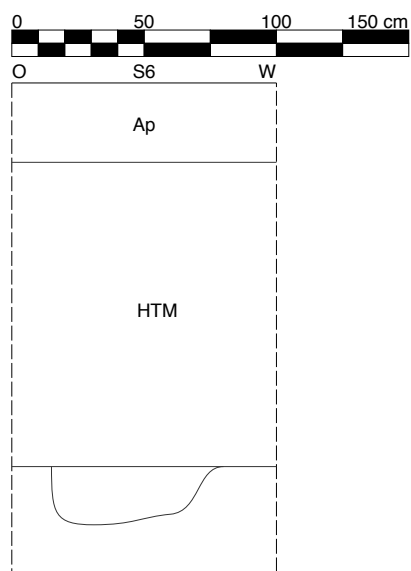
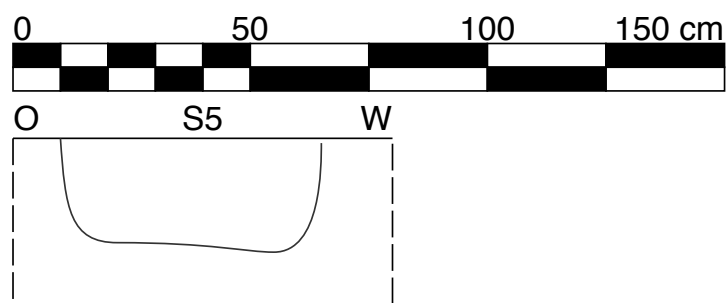
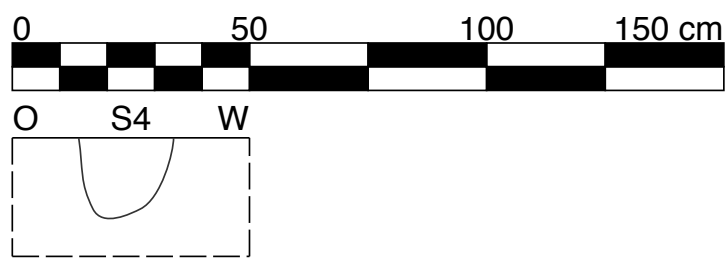
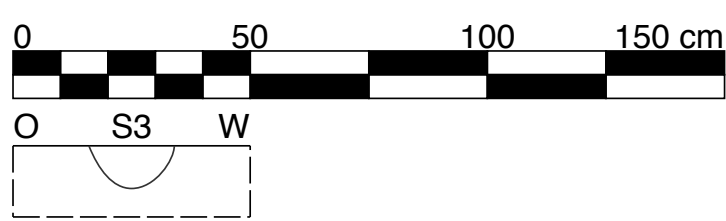
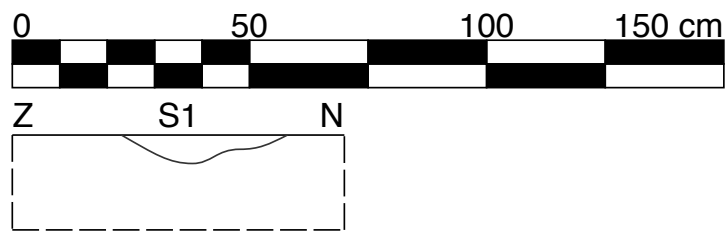
2017-157-PR1-FO-1

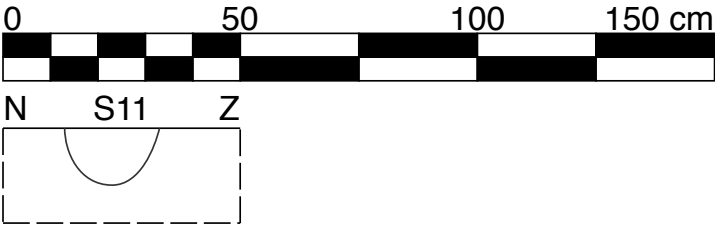
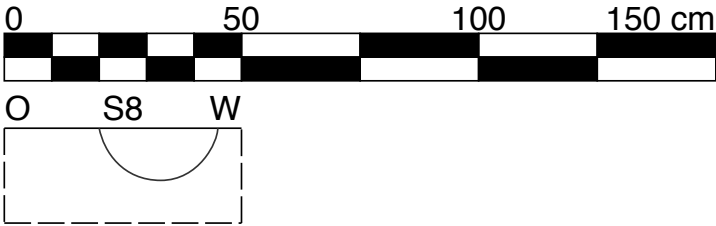
Volgnummer

(S)poor, (PR)profiel, (SL)euf, (W)erk(P)ut, (L)osse(V)ondst, (P)aleo(B)oring, (M)etaal(D)etectie, ...

2017-157-OVERZICHT-FO-1	2017-157-S4-FC-3	2017-157-S3-8-FV-10	2017-157-WP1-FO-20
2017-157-OVERZICHT-FO-2	2017-157-S4-FC-4	2017-157-S3-8-FV-11	2017-157-WP1-FO-21
2017-157-OVERZICHT-FO-3	2017-157-S5-FC-1	2017-157-S10_9-FC-1	2017-157-WP1-FO-22
2017-157-PR1-FD-1	2017-157-S5-FC-2	2017-157-S10_9-FC-2	2017-157-WP1-FO-23
2017-157-PR1-FPR-1	2017-157-S5-FC-3	2017-157-S10_9-FC-3	2017-157-WP1-FO-24
2017-157-PR1-FPR-2	2017-157-S5-FC-4	2017-157-S9-12-FC-1	2017-157-WP1-FO-25
2017-157-PR1-FPR-3	2017-157-S6-FC-1	2017-157-S9-12-FC-2	2017-157-WP1-FO-26
2017-157-PR1-FPR-4	2017-157-S6-FC-2	2017-157-S9-12-FC-3	2017-157-WP1-FO-27
2017-157-PR1-FPR-5	2017-157-S6-FC-3	2017-157-S9-12-FC-4	2017-157-WP1-FO-28
2017-157-PR1-FPR-6	2017-157-S6-FC-4	2017-157-WP1-FD-1	2017-157-WP1-FO-29
2017-157-PR1-FPR-7	2017-157-S7-FC-1	2017-157-WP1-FD-2	2017-157-WP1-FO-30
2017-157-PR1L4-Bo-FO-1	2017-157-S7-FC-2	2017-157-WP1-FD-3	2017-157-WP1-FO-31
2017-157-PR2-FD-1	2017-157-S7-FC-3	2017-157-WP1-FD-4	2017-157-WP1-FO-32
2017-157-PR2-FD-2	2017-157-S7-FC-4	2017-157-WP1-FD-5	2017-157-WP1-FO-33
2017-157-PR2-FO-1	2017-157-S8-FC-1	2017-157-WP1-FD-6	2017-157-WP1-FO-34
2017-157-PR2-FPR-1	2017-157-S8-FC-2	2017-157-WP1-FD-7	2017-157-WP1-FW-1
2017-157-PR2-FPR-2	2017-157-S8-FC-3	2017-157-WP1-FD-8	2017-157-WP1-FW-2
2017-157-PR2-FPR-3	2017-157-S11-FC-1	2017-157-WP1-FO-1	2017-157-WP1-FW-3
2017-157-PR2-FPR-4	2017-157-S11-FC-2	2017-157-WP1-FO-2	2017-157-WP1-FW-4
2017-157-PR2-FPR-5	2017-157-S11-FC-3	2017-157-WP1-FO-3	2017-157-WP1-FW-5
2017-157-PR2-FPR-6	2017-157-S13-FV-1	2017-157-WP1-FO-4	2017-157-WP1-FW-6
2017-157-S1-FC-1	2017-157-S13-FV-2	2017-157-WP1-FO-5	2017-157-WP1-FW-7
2017-157-S1-FC-2	2017-157-S13-FV-3	2017-157-WP1-FO-6	2017-157-WP1-FW-8
2017-157-S1-FC-3	2017-157-S14-FV-1	2017-157-WP1-FO-7	2017-157-WP1-FW-9
2017-157-S1-FV-1	2017-157-S14-FV-2	2017-157-WP1-FO-8	2017-157-WP1-FW-10
2017-157-S1-FV-2	2017-157-S14-FV-3	2017-157-WP1-FO-9	2017-157-WP1-FW-11
2017-157-S1-FV-3	2017-157-S14-FV-4	2017-157-WP1-FO-10	2017-157-WP1-FW-12
2017-157-S2-FC-1	2017-157-S3-8-FV-1	2017-157-WP1-FO-11	2017-157-WP1-FW-13
2017-157-S2-FC-2	2017-157-S3-8-FV-2	2017-157-WP1-FO-12	2017-157-WP1-FW-14
2017-157-S2-FV-1	2017-157-S3-8-FV-3	2017-157-WP1-FO-13	2017-157-WP1-FW-15
2017-157-S2-FV-2	2017-157-S3-8-FV-4	2017-157-WP1-FO-14	2017-157-WP1-FW-16
2017-157-S3-FC-1	2017-157-S3-8-FV-5	2017-157-WP1-FO-15	2017-157-WP1-FW-17
2017-157-S3-FC-2	2017-157-S3-8-FV-6	2017-157-WP1-FO-16	2017-157-WP1-FW-18
2017-157-S3-FC-3	2017-157-S3-8-FV-7	2017-157-WP1-FO-17	2017-157-WP1-FW-19
2017-157-S4-FC-1	2017-157-S3-8-FV-8	2017-157-WP1-FO-18	2017-157-WP1-FW-20
2017-157-S4-FC-2	2017-157-S3-8-FV-9	2017-157-WP1-FO-19	2017-157-WP1-FW-21

Bijlage 4 Coupetekeninginventaris

Bijlage 5 Profielinventaris

Legende

Aflijning:		Kleur:		Kleur:		Bijmenging:		Vondsten:	
A	Abrupt	L-	Licht	gevl.	gevekt	AM	Asmortel	An	Andere
Du	Duidelijk	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
G	Geleidelijk			gebr.	gebokkeld	Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
Di	Diffuus	Br	Bruin	hom.	homogeen	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
gr.	ondergrens	Gl	Geel	het.	hetogeen	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Ce	Cement	Gl	Glas
Textuur:		Gr	Grijs	m.	met	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
		Or	Oranje	vl.	vlekken	DKS	Doornikse KS	Le	Leder
Re	Redelijk	Rd	Rood	sp.	spikkels	Fe	Ijzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Ze	Zeer	Wt	Wit	lg.	lagen	Fe-slak	Ijzerslak	Me	Metaal
Za	Zacht	Zw	Zwart	lgs.	laagjes	FeZS	Ijzerzandsteen	Mu	Munt
Ha	Hard	Bl	Blauw	br.	brokken	Glau	Glauconiet	Na	Natuursteen
Va	Vast	Pr	Purper	fi.	fibers	HK	Houtskool	Pi	Pijpaarde
Lo	Los	Rz	Roze	to.	tongen	Hu	Humus	St	Staalname
Z	Zand			wi.	wiggen	K	Kalk		
L	Leem			le.	lenzen	KM	Kalkmortel		Beschrijving:
K	Klei					KS	Kalksteen	B	beschrijving
V	Veen					KW	Kwarts	d	droog
						KZM	Kalkzandmortel	v	vochtig
						KZS	Kalkzandsteen	n	nat
						LS	Leiste		
						Me	Mergel		
						Mg	Mangaan		
						NS	Natuursteen		
						SK	Steenkool		
						TG	Tegel		
						TM	Trasmortel		
						VL	Verbrande leem		
						ZM	Zandmortel		
						ZS	Zandsteen		

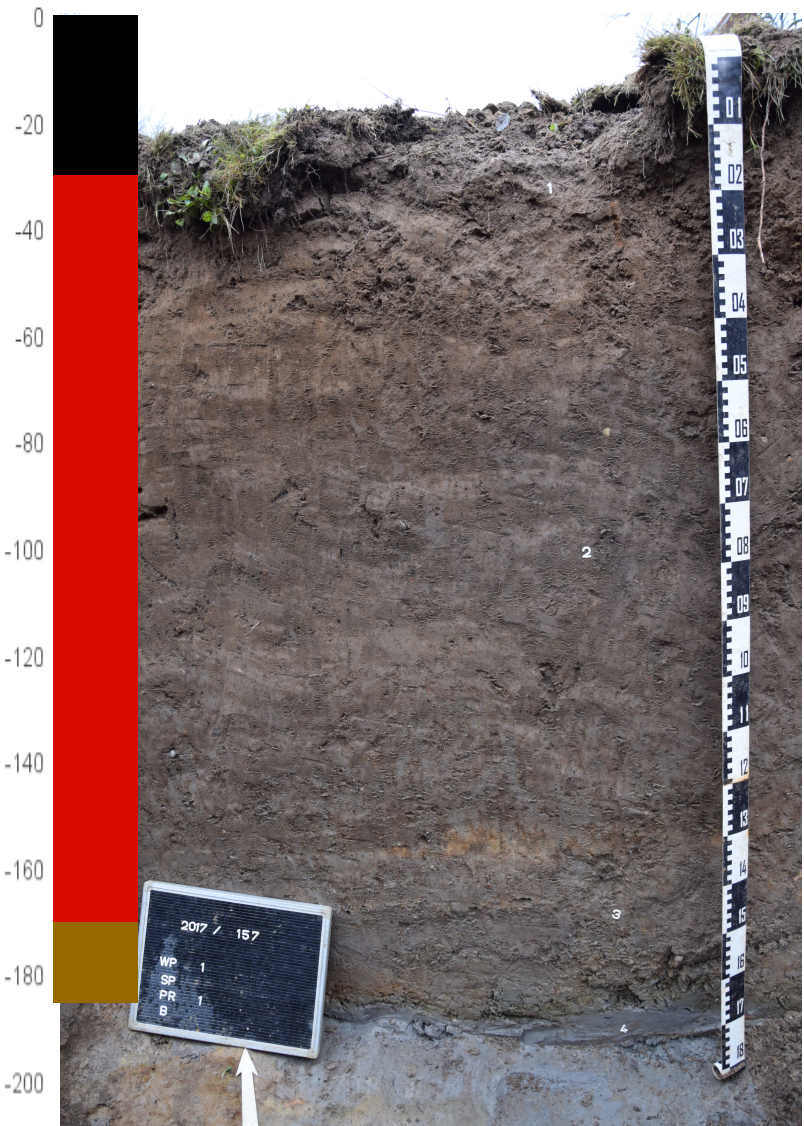
De kleurweergave van het gevisualiseerde profiel is typologisch, en benadert dus niet per definitie de hoofdkleur van de horizont.

Profiel PR1

1. Algemene gegevens

- 1. Beschrijver: Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
- 2. Soort onderzoek: Archeologisch: opgraving
- 3. Plaats: Glabbeek - Dries
- 4. Hoogteligging: 47,8 m TAW.
- 5. Coördinaten: 190479,38 N; 173748,45 O. (lamb 72)
- 6. Datum: maandag, 20/11/2017
- 7. Gereedschap: Schop, Truweel, Graafmachine
- 8. Landgebruik: Weide, Gras
- 9. Weersomstandigheden: Buien
- 10. Oriëntatie: NO.
- 11. Bodemeenheid: ON (opgehoogd terrein)

2. Profielbeschrijving

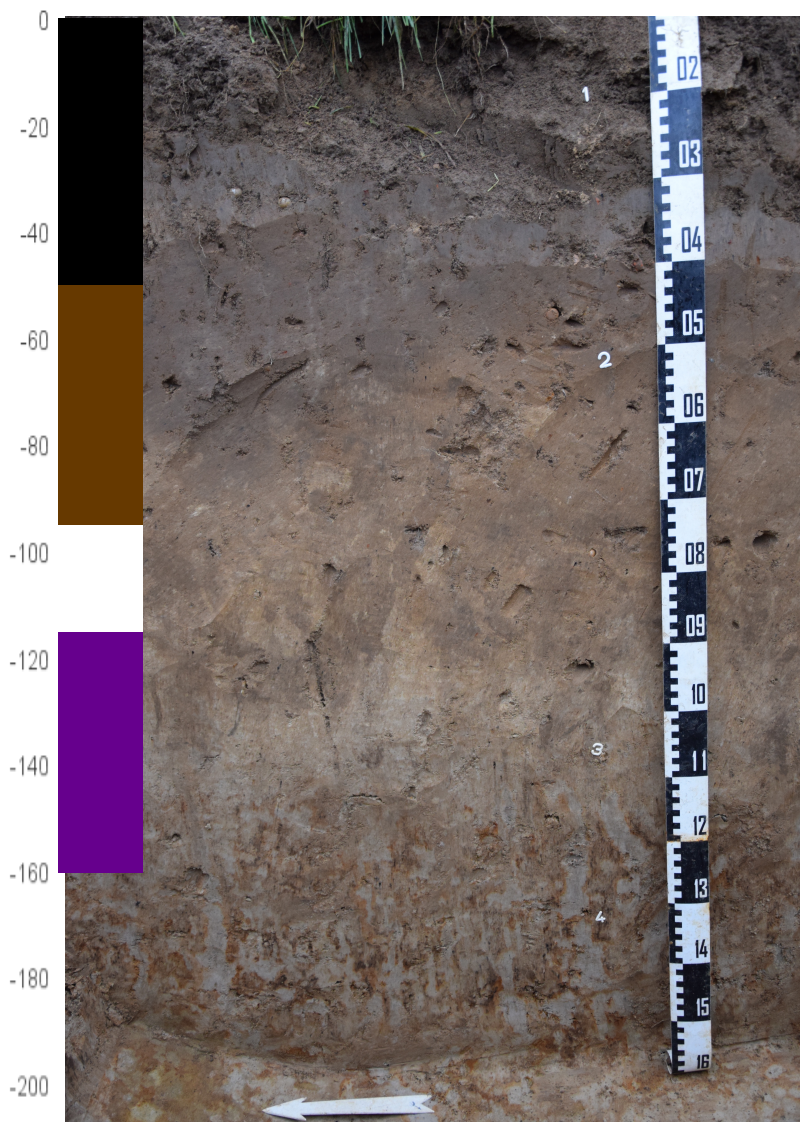
- H1 (Ap)
0-30 cm: ReHaVa Z>L; ; DBr ; Veel bio, Hu, Keien; St: HK, BC, ; Di recht gr. (B: v)
- H2 (HTM)
30-135 cm: ReZaLo Z>L; ; DBr-Gr ; Fe-vl, Grind; Br: KS, St: HK, Sp: BC; Du recht gr. roestvlekken vanaf 100cm.(B: v)
- H3 (HTM)
135-170 cm: ReZaLo Z>L; ; DGr-Br m. Gl-Br le. ; Grind, Fe-vl; Sp: HK, BC; A recht gr. (B: v)
- H4 (Alluvium)
170- cm: ZeZaVa K; ; Bl-Gr ; St: HK, ; (B: v)
- Bereikte diepte: -185 cm.
- Grondwatertafel: Niet bereikt.
- Opmerkingen:

Profiel PR2

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: opgraving
3. Plaats:	Glabbeek - Dries
4. Hoogteligging:	48,17 m TAW.
5. Coördinaten:	190539,48 N; 173717,83 O. (Iamb 72)
6. Datum:	maandag, 20/11/2017
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Weide, Gras
9. Weersomstandigheden:	Buien
10. Oriëntatie:	ZO.
11. Bodemeenheid:	Ldp (matig gleyige zandleembodem zonder profielontwikkeling)

2. Profielbeschrijving

H1 (Ap)

0-50 cm: ReHaVa Z>L; ; DBr ; Veel bio, Hu, Keien; St: HK, BC, Sp: SK; Di recht gr. (B: v)

H2 (Colluvium)

50-95 cm: ZeHaVa L>Z; ; Br m. LGL-Gr vl. ; Grind; Sp: HK, BC; Du onregelmatig gr. (B: v)

H3 (E)

95-115 cm: ZeHaVa L>Z; ; Wt-Br m. LGr ; Mg; Du onregelmatig gr. (B: v)

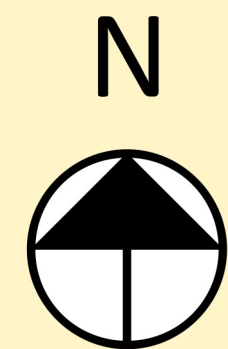
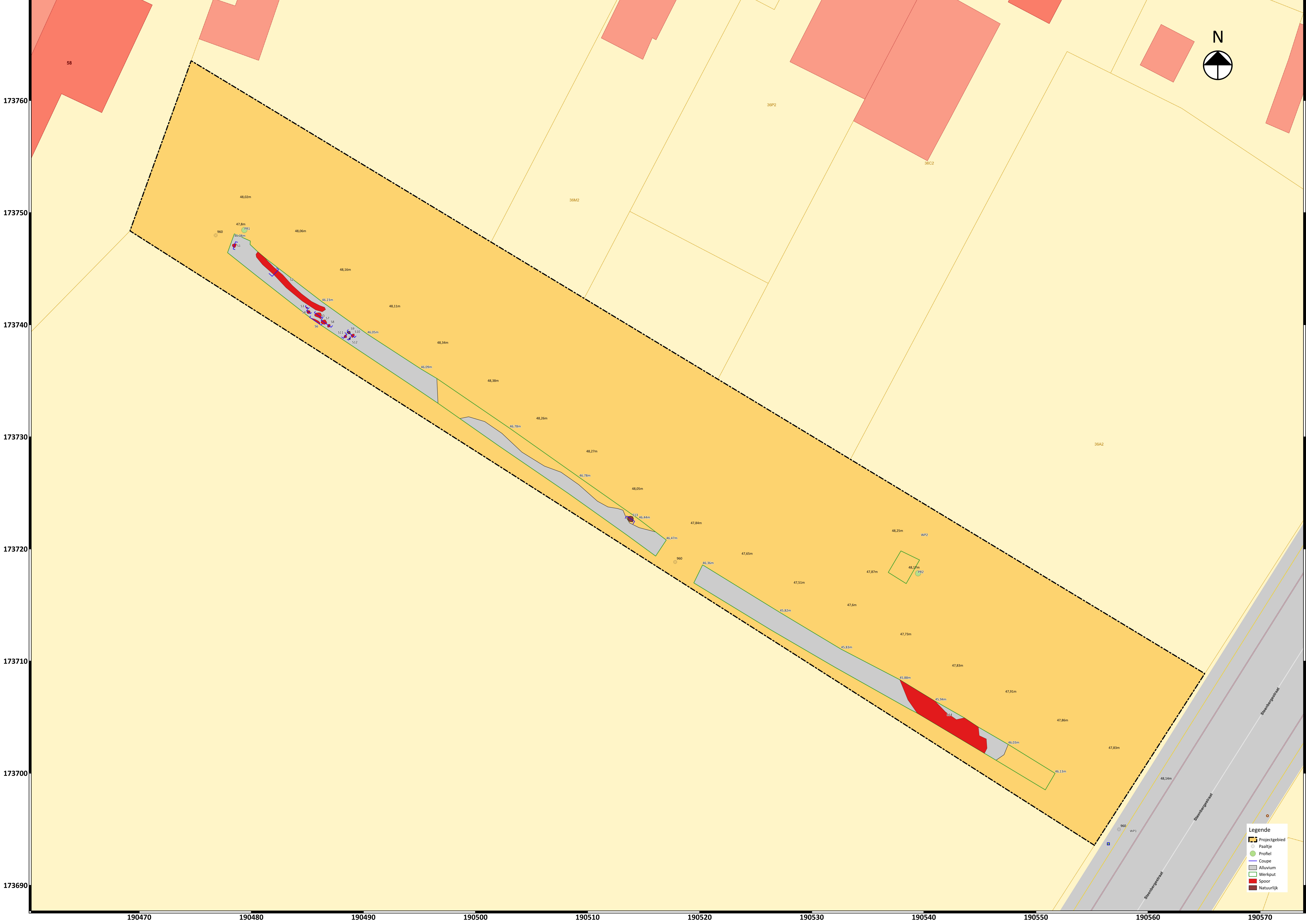
H4 (Bt)

115- cm: ReZaVa Z>K; ; gevl. LGr m. Br en Or-Br ; Fe-vl, Fe, Mg, Cryo; (B: v)

Bereikte diepte: -160 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

Opmerkingen:

Legende

- Projectgebied
- Paaltje
- Profiel
- Coupe
- Alluvium
- Werkput
- Spoor
- Natuurlijk